

İSTİKRARSIZLAŞTIRMA VE YENİDEN İSTİKRAR YARATMA DÖNGÜSÜNÜN BALKAN DEMOKRASİLERİ ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ

Teoman Ertuğrul TULUN

Analist

Analiz No : 2024 / 27

30.12.2024

Balkanlar ve Kafkasya uzun zamandır stratejik öneme sahip bölgelerdir ve Avrupa ile Asya arasında geçit görevi görmektedirler. Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM) için bu bölgeler artık sadece jeopolitik bir tahterevallinin ağırlık merkezi olarak değil, Avrasya'nın kalbini birbirine bağlayan hayati bağlantılar olarak görülmektedir. Türkiye'nin rolü bu geniş Avrasya tablosu içinde bir bağlantı noktasına dönüştükçe, Balkanlar ve Kafkasya'daki gelişmelerin önemi de artmıştır.

Bir önceki analizimizde, Gürcistan'da ve geniş Kafkasya bölgesinde son dönemde yaşanan olayları incelemiş, iç politika, uluslararası etkiler ve bölgesel dinamiklerin karmaşık etkileşimi üzerinde durmuştuk. Bu önemli alanları takip etmeye devam ettikçe, AVİM gibi düşünce kuruluşlarının hem Balkanlar'da, hem de Kafkasya'da sürekli değişen duruma ilişkin gerçeğe dayalı analiz ve aydınlatıcı açıklama hazırlama konusunda yol gösterici şeklinde bir rol oynadığı giderek daha açık hale gelmektedir.[1]

Özellikle Balkanlar, jeopolitik tabloda benzersiz bir konuma sahiptir. AVİM'in devamlı olarak vurguladığı üzere, bu bölge yalnızca coğrafi bir alan değil, Avrasya için büyük önem taşıyan stratejik bir koridordur. Bu önem, Avrupa ve Asya'yı birbirine bağlayan bir geçiş yolu olmasının yanı sıra, medeniyetlerin ve kültürlerin kesiştiği bir merkezi bölge olarak tarihsel öneminden de kaynaklanmaktadır.[2]

Balkan bölgesinde bulunan Romanya, son gelişmeler ışığında özel bir dikkat gerektirmektedir. Ülkenin Karadeniz bölgesindeki stratejik konumu ve hem NATO, hem de AB üyesi olması, onu bölgesel dinamikler açısından önemli bir aktör haline getirmektedir. Romanya'nın komşularıyla gelişen ilişkileri, Avrupa-Atlantik kuruluşları içindeki konumunu güçlendirme çabaları ve ekonomik kalkınma girişimleri, geniş Balkan ve Avrupa ortamının şekillenmesine katkıda bulunmaktadır.[3]

Romanya'nın mevcut durumunu incelerken, Balkan entegrasyon çabaları ve bölgesel

işbirliğinin daha geniş tablosuna nasıl uyduğunu göz önünde bulundurmak önemlidir. Ülkenin Üç Deniz Girişimi gibi girişimlerdeki rolü ile enerji güvenliği ve altyapı geliştirme gibi konulardaki yaklaşımının, sınırlarının ötesine uzanan, tüm bölgeyi ve dolayısıyla Avrasya bağlantısını etkileyen etkileri vardır.[4]

Romanya bağlamında, buradaki gelişmelerin daha önceki Gürcistan ve Kafkasya analizimizde ele aldığımız daha geniş temalarla nasıl ilişkili olduğunu da göz önünde bulundurmalıyız. Her iki bölge de jeopolitik rekabet, Avrupa ile bütünleşme çabaları ve egemenliklerini koruyup ulusal çıkarlarını gözetirken çeşitli uluslararası tesirleri dengeleme ihtiyacıyla ilgili zorluklarla karşı karşıyadır.

Romanya ve Aralık 2024 Cumhurbaşkanlığı Seçimleri

Aralık 2024 cumhurbaşkanlığı seçimleri öncesinde Romanya, tüm seçim sürecinin iptal edilmesiyle sonuçlanan, benzeri görülmemiş bir siyasi kargaşa yaşamıştır. Oylamanın 24 Kasım 2024'te yapılan ilk turunda, aşırı sağcı popülist bir aday olan Calin Georgescu'nun sürpriz bir şekilde öne çıktığı görülmüştür. Bağımsız olarak yarışan Georgescu, oyların yaklaşık %22'sini alarak yerleşik siyasi figürleri geride bırakmış ve seçim öncesi anketleri haksız çıkarmıştır.[5]

Seçimdeki bu beklenmedik sonuç, 6 Aralık 2024'te Romanya Anayasa Mahkemesi'nin planlanan ikinci turdan sadece iki gün önce ilk turun sonuçlarını iptal etme yönünde olağanüstü bir karar vermesiyle dramatik bir hal almıştır.[6] Bu benzeri görülmemiş hamle, Rusya'nın seçim sürecine, özellikle de Georgescu'nun kampanyasını desteklemek amacıyla müdahale ettiği iddialarıyla gerekçelendirilmiştir.[7]

Mahkemenin kararı, Cumhurbaşkanı Klaus Iohannis tarafından sunulan ve gizliliği yeni kaldırılan istihbarat raporlarına dayanmıştı. Sunulan raporlar Romanya'nın seçim döneminde ağır hibrid Rus saldırılarına maruz kaldığını öne sürmüşlerdi. Bu raporlar, Georgescu'nun adaylığını desteklemek için, TikTok ve Telegram da dâhil olmak üzere, çeşitli sosyal medya platformlarında koordineli bir kampanya yürütüldüğünü göstermişlerdi.[8]

Kararın iptali Romanya'nın siyasi ortamını kaosa sürüklerken, hem yerel, hem de uluslararası gözlemciler yaşananlar karşısında şok olduklarını ifade etmişler. Georgescu ve destekçileri kararı bir darbe olarak eleştirirken, Avrupa Birliği yanlısı Romanya'yı Kurtarın Birliği partisinden rakibi olan Elena Lasconi kararı demokratik ilkeleri baltalamakla eleştirmiştir.[9]

Mahkemenin kararı tüm seçim sürecinin yeniden başlatılmasını zorunlu kılmakta ve bu da muhtemelen seçimleri birkaç ay geciktirecektir. Bu gelişme, özellikle Ukrayna'ya komşu bir NATO müttefiki olarak stratejik önemi göz önünde bulundurulduğunda, Romanya'nın demokratik süreçleri ve dış müdahalelere karşı zafiyeti konusunda önemli soru işaretleri yaratmıştır.[10]

Bu durumun kuşkuculuğa ve dış müdahale suçlamalarına yol açtığını da kabul etmek

gerekir. Bazı eleştirmenler mahkemenin kararının gerçekten bağımsız olup olmadığını sorgulamış ve Brüksel'den gelebilecek olası bir tesire işaret etmişlerdir.[11]

Romanya'daki durum, Moldova ve Gürcistan'daki son seçimlerde Rus tesirine ilişkin benzer endişeleri yansıtarak, bölgedeki demokrasilerin karşılaştığı daha geniş zorlukları yansıtmaktadır.[12] Bu durum ulusal egemenlik, demokratik süreçler ve artan oranda bağlantılı bir dijital çağda yabancı müdahale tehdidi arasındaki karmaşık etkileşimin altını çizmektedir.

Romanya bu benzeri görülmemiş durumla boğuşurken, ülke bir yandan demokratik kurumlarını korumak, diğer yandan da aşırı sağ popülizmin yükselişinin sebeplerinden biri olabilecek temel toplumsal bölünmeleri ele almak gibi ikili bir zorlukla karşı karşıyadır. Önümüzdeki aylar, Romanya'nın bu krizi nasıl yöneteceğini ve ülkenin siyasi geleceği ile AB ve NATO içindeki ilişkileri üzerinde ne gibi etkileri olabileceğini belirlemek açısından çok önemli olacaktır.

İstikrarsızlaştırma ve Yeniden İstikrar Yaratma Döngüsü

Romanya'nın Balkanlar'daki stratejik önemi, onu bölgenin jeopolitik tablosunu etkilemek isteyen büyük güçler için bir odak noktası haline getirmiştir. Ülkenin Ukrayna savaşındaki kritik rolü, Karadeniz bölgesindeki konumu ve Üç Deniz Girişimi'ne katılımı ABD, AB ve Rusya gibi küresel aktörlerin dikkatini çekmiştir. Bu güçler Romanya'daki çıkarlarını ilerletmek amacıyla istikrarsızlaştırma ve ardından yeniden istikrara kavuşturma stratejilerini sıklıkla kullanmaktadır.

ABD, Romanya'yı Balkanlar'da, bilhassa Rusya'nın etkisine karşı önemli bir müttefik olarak görmektedir. ABD'nin stratejisi, Romanya Cumhurbaşkanı Klaus Iohannis'in ABD askerlerinin ülkede konuşlanmasına izin vermesiyle, ülkedeki askeri etki alanını arttırmayı içermektedir. Ayrıca ABD, Ukrayna'ya ABD yapımı silahlar tedarik etmek için Romanya'yı bir hat olarak kullanarak, ABD-Romanya ittifakını daha da pekiştirmektedir. ABD, Iohannis gibi bölgedeki kendi çıkarlarına uygun Batı yanlısı politikacıları desteklemektedir.[13] Bu bağlamda, Romanya'nın zaman zaman Karadeniz'deki ABD varlığının artırılmasını talep ettiğini belirtmek gerekmektedir. Bu taleplerin NATO çerçevesinde haklı yönleri olsa da, bu tür talepler bazı durumlarda, Türkiye'yi Karadeniz'in denetçisi olarak yetkilendiren 88 yıllık 1936 Montrö Boğazlar Sözleşmesi'nin dolaylı olarak çiğnenmesine kapı açabilecek tartışmalı girişimlerin gündeme gelmesine yol açmaktadır. Türkiye'nin, özellikle Karadeniz'e kıyısı olan NATO müttefiklerinden, bu konunun Türkiye'nin ulusal çıkarları açısından hassas bir özelliğe sahip olduğunu göz önünde bulundurmalarını beklemesi meşru hakkıdır.

Öte yandan, AB'nin Romanya'ya yaklaşımı ağırlıklı olarak ekonomiye yöneliktir. Üç Deniz Girişimi gibi girişimlerle altyapısını birleştirerek ve Romanya'ya para göndererek konumunu sağlamlaştırmaya çalışmaktadır.[14]

Rusya, Romanya'nın Batı yanlısı tutumunu Karadeniz bölgesindeki çıkarları için bir tehdit olarak görmektedir. Bu kapsamda kamuoyunu yönlendirmek için; etkileme çalışmaları

yürüterek ve dezenformasyon yayarak bilgi harbi, Romanya'daki seçimlerde Rusya yanlısı veya Batı karşıtı adayları destekleyerek siyasi müdahale, Romanya'daki iç siyasi ve sosyal gerginliği tırmandırmaya çalışarak bölünmelerden faydalanma girişimlerinde bulunmuştur. [15]

Romanya'daki istikrarsızlaşma ve yeniden istikrar yaratma süreci, Gürcistana ilişkin yorumumuzda bahsettiğimiz benzer bir kalıbı uygulamaktadır. İlk istikrarsızlaştırma aşamasında dış güçler iç bölünmeleri istismar etmek veya oluşturma girişiminde bulunurlar. Halk arasında kafa karışıklığı ve güvensizlik yaratmayı amaçlayan dezenformasyon kampanyaları başlatırlar. Ayrıca, bu güçler kendi çıkarları ile uyumlu siyasi gruplara destek vererek, toplumsal ayrılıkları daha da derinleştirirler.[16]

Bu döngüsel süreç, büyük güçlerin Romanya'nın siyasi yapısını kendi stratejik çıkarları doğrultusunda yeniden şekillendirmelerine olanak sağlamaktadır. ABD ve AB Romanya'nın Batı yönelimini korumaya çalışırken, Rusya bu uyumu bozmaya ve Romanya'yı kendi etki alanına çekmeye çalışmaktadır.

İstikrarsızlaşmanın Demokratik ve Otoriter Sistemler Üzerindeki Asimetrik Etkileri

Demokratik uluslar şeffaflık, özgür iletişim ve halkın kurumlara güven duyması ilkeleri üzerine inşa edilmiştir. Bu ülkeler, stratejik amaçlarla bile olsa, istikrarı bozucu faaliyetlere giriştiklerinde, siyasi yapılarının temelini sarsma riskiyle karşı karşıya kalmaktadırlar. Kamuoyu desteğini koruma ve demokratik normlara bağlı kalma ihtiyacı, faaliyetlerini kısıtlamakta ve onları eleştiri ve tepkilere karşı daha maruz hale getirmektedir.

Bunun aksine, Rusya gibi otoriter rejimler bu tür kısıtlamalarla daha az karşılaşmaktadırlar. İç siyasette ciddi tepkilerle karşılaşmadan istikrarı bozucu faaliyetlere daha kolay girişebilirler. Özgür basının olmaması ve muhalefetin bastırılması, bu rejimlerin söylemleri kontrol etmelerine ve faaliyetlerine ilişkin kamu farkındalığını sınırlamalarına olanak tanımaktadır.

Dahası, demokratik toplumlar yalan haber ve dezenformasyon kampanyalarının tesirinden daha fazla etkilenirler. Demokratik söylemin açık yapısı, halkın demokratik kurumlara olan güvenini sarsabilecek yalan haberlerin yayılmasına elverişli bir zemin hazırlamaktadır. Brookings Enstitüsü'nün bir makalesinde de belirtildiği üzere, yalan haberlerin yayılması, halkın demokratik siyasi sistemlere olan güveninin azalmasında önemli bir etken olmuştur. [17]

Bu tür kampanyaların etkisi, 2020 ABD başkanlık seçimlerinde hile yapıldığına dair yaygın inancın kanıt eksikliğine rağmen devam etmesinde açıkça görülmüştür. Bu olgu, istikrarsızlaştırma çabalarının demokratik toplumlar üzerinde kalıcı etkilere sahip olabileceğini ve bu toplumların etkin işleyiş kabiliyetini nasıl zayıflatabileceğini göstermektedir.

Esas itibarıyla, demokratik güçler stratejik çıkarları ile demokratik değerlere bağlılıkları

arasında dikkatli bir denge kurmak zorundayken, otoriter rejimler böyle bir ikilemle karşı karşıya değildir. Kısıtlamalar ve hassasiyetler arasındaki bu asimetri, istikrarsızlaştırma-yeniden istikrara kavuşturma döngüsünü özellikle demokratik güçler için zorlaştırmaktadır ve Rusya gibi otoriter ülkelere uluslararası arenada stratejik avantaj sağlama potansiyeline sahiptir.

Yukarıda ifade etmeye çalıştığımız bu tehlikeli istikrarsızlaştırma-yeniden istikrar oluşturma döngüsü, Kafkasya ve Balkanlar bölgesinde sıklıkla kendini göstermektedir. Bu gidişatı değerlendirirken endişelenmemek mümkün değildir.

Sonuç

Balkanlar ve Kafkasya'da yaşanan karmaşık gelişmeler, bu bölgelerin geniş Avrasya coğrafyasında oynadığı önemli rolü vurgulamaktadır. Romanya'daki durum, özellikle de Aralık 2024 cumhurbaşkanlığı seçimleri, demokrasilerin dış müdahalelere ve iç istikrarsızlıklara karşı zafiyetlerinin altını çizmektedir. Romanya bu karmaşıklıklar arasında yol alırken, yaşadığı deneyimler bölgenin karşı karşıya olduğu daha kapsamlı jeopolitik zorlukları ve fırsatları yansıtmaktadır.

AVİM için bu ince ayrıntıları anlamak, sadece olayları kaydetmeye yardımcı olmakla kalmamakta, aynı zamanda politikacılara ve akademisyenlere yardımcı olacak stratejik öngörüler sunmaktır. AVİM gibi düşünce kuruluşlarının devamlı tetikte olması ve derinlemesine analizler yapması, bilinçli, ayrıntılı ve ileriye dönük yanıtlar üretilmesine yardımcı olmaktadır. Türkiye bu jeopolitik çıkarlar bütününde bölgesel bir güç olarak yerini alırken, bu kilit bölgelerde değişen anlatıları kavrama ve etkileme zorunluluğu en önemli hedef olmaya devam etmektedir.

Tarihsel bağlam, güncel olaylar ve ileriye dönük stratejilerin bu sentezi, Balkanlar ve Kafkasya'nın derinlemesine ve ayrıntılarıyla anlaşılmasına duyulan ihtiyacın altını çizmektedir. AVİM olarak bilinçli tartışmayı ve stratejik düşünmeyi teşvik ederek Avrasya bölgesinde istikrarın sağlanması ve iş birliğinin geliştirilmesi çabalarına katkıda bulunmaya devam edeceğiz ve bu bağlamda düşünce kuruluşları arasındaki etkileşimi güçlendirmek için gayret göstereceğiz.

**Görsel: Türkiye Cumhuriyeti Milli Savunma Bakanlığı*

[1] Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM), "The Soft Belly of Europe: The Balkans," November 17, 2012, https://avim.org.tr/en/Yorum/THE-SOFT-BELLY-OF-EUROPE-THE-BALKANS; Teoman Ertuğrul Tulun, " Gürcistan'in Dönüm Noktası: İstikrar Ve Egemenlik," Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM), 25 Aralık 2023, https://avim.org.tr/tr/Analiz/GURCISTAN-IN-KRITIK-KAVSAKLARI-I-ISTIKRAR-VE-EGEMENLIK.

[2] Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM), "It Is in Slovenia's Interest to Promote Geopolitical Importance of the Balkans," 13 Ekim 2021, https://avim.org.tr/en/Bulten/IT-IS-IN-SLOVENIA-S-INTEREST-TO-PROMOTE-GEOPOLITICAL-IMPORTANCE-OF-THE-BALKANS.

[3] Teoman Ertuğrul Tulun, "Balkanlar 2016: Belirsizlik İçinde Bütünleşme Arayışları," Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM), Analiz No: 2017/2, 9 Ocak 2017, https://avim.org.tr/tr/Analiz/BALKANLAR-2016-BELIRSIZLIK-ICINDE-BUTUNLESME-ARAYISLARI.

[4] Teoman Ertuğrul Tulun, "Birçok Sürecin Ortasındaki Tiran Zirvesi: Balkanlarda Kafası Karışık Bir Avrupa Birliği," Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM), Analiz No: 2023/1, 5 Ocak 2022, https://avim.org.tr/tr/Analiz/BIRCOK-SURECIN-ORTASINDAKI-TIRAN-ZIRVESI-BALKANLAR-DA-KAFASI-KARISIK-BIR-AVRUPA-BIRLIGI.

[5] Euronews, "Populist Calin Georgescu Takes Surprise Lead in Romania's Presidential Election," 25 Kasım 2024, https://www.euronews.com/my-europe/2024/11/25/populist-calin-georgescu-takes-surprise-lead-in-romanias-presidential-election.

[6] Luiza Ilie, "Thousands Attend Pro-European Rally in Romania Ahead of Presidential Run-off Vote," Reuters, 6 Aralık 2024, https://www.reuters.com/world/europe/thousands-attend-pro-european-rally-romania-ahead-presidential-run-off-vote-2024-12-06/.

[7] Alina Mungiu-Pippidi, "Why Romania Just Canceled Its Presidential Election," Journal of Democracy, 8 Aralık 2024, https://www.journalofdemocracy.org/online-exclusive/why-romania-just-canceled-its-presidential-election/.

[8] Al Jazeera, "Romania's Top Court Annuls Results of Presidential Election's First Round," 6 Aralık 2024, https://www.aljazeera.com/news/2024/12/6/romanias-top-court-annuls-results-of-presidential-elections-first-round.

[9] Al Jazeera, "Romania's Top Court Annuls Results of Presidential Election's First Round," 6 Aralık 2024, https://www.aljazeera.com/news/2024/12/6/romanias-top-court-annuls-results-of-presidential-elections-first-round.

[10] BBC News, "Romania Election: Court Annuls First Round Results over Russian Interference," 6 Aralık 2024, https://www.bbc.com/news/articles/cx2yl2zxrq1o.

[11] The Moscow Times, "Russia Denies Interfering in Romanian Elections," 6 Aralık 2024, https://www.themoscowtimes.com/2024/12/06/russia-denies-interfering-in-romanian-elections-a87245.

[12] Alina Mungiu-Pippidi, "Why Romania Just Canceled Its Presidential Election," Journal of

Democracy, 8 Aralık 2024, https://www.journalofdemocracy.org/online-exclusive/why-romania-just-canceled-its-presidential-election/.

[13] Klaus Iohannis, "Address by the President of Romania, Mr. Klaus Iohannis, and the Transcript of the '20 Years After: The Relevance of the Romanian-US Strategic Partnership in the Current International and Security Context' Debate," Presidency of Romania, 9 Kasım 2024, https://www.presidency.ro/en/media/address-by-the-president-of-romania-mr-klaus-iohannis-and-the-transcript-of-the-20-years-after-the-relevance-of-the-romanian-us-strategic-partnership-in-the-current-international-and-security-context-debate-organized-by-the-heritage-foundation.

[14] Antonia Colibășanu, "A Romanian Perspective on the Three Seas Initiative," The Market for Ideas, 16 Aralık 2024, https://www.themarketforideas.com/a-romanian-perspective-on-the-three-seas-initiative-a314/ .

[15] Suzanne Lynch, "Could Romania Break from EU and NATO?" Politico, 8 Aralık 2024, https://www.politico.eu/article/could-romania-break-eu-and-nato-elections-russia-influence-moldova-georgia-calin-georgescu/ ; George Barros, "Likely Kremlin-Backed Election Interference Against Romania Threatens Bucharest's Pro-Western Orientation," Institute for the Study of War, 7 Aralık 2024, https://understandingwar.org/backgrounder/likely-kremlin-backed-election-interference-against-romania-threatens-bucharests.

[16] Teoman Ertuğrul Tulun, " Gürcistan'in Dönüm Noktası: İstikrar Ve Egemenlik," Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM), Analiz No: 2024/25, 25 Aralık 2023, https://avim.org.tr/tr/Analiz/GURCISTAN-IN-KRITIK-KAVSAKLARI-I-ISTIKRAR-VE-EGEMENLIK.

[17] Darrell M. West, "Misinformation Is Eroding the Public's Confidence in Democracy," Brookings Institution, 4 Ekim 2022, https://www.brookings.edu/articles/misinformation-is-eroding-the-publics-confidence-in-democracy/.

Yazar Hakkında :

Teoman Ertuğrul Tulun , Avrasya İncelemeleri Merkezi'nde (Ankara) analisttir. Dr. Teoman Ertuğrul Tulun, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi doktorasını Ankara İhsan Doğramacı Bilkent Üniversitesi'nde tamamladı. Avrupa Birliği Çalışmaları, Küreselleşme, Yabancı Düşmanlığı, Nefret Söylemi Çalışmaları ve Uluslararası İlişkiler *alanlarında çalışmalar yapmaktadır.*

Atıfta bulunmak için: TULUN, Teoman Ertuğrul. 2026. "İSTIKRARSIZLAŞTIRMA VE YENİDEN İSTIKRAR YARATMA DÖNGÜSÜNÜN BALKAN DEMOKRASILERI ÜZERINDEKI ETKILERI." Avrasya İncelemeleri

Merkezi (AVİM), Analiz No.2024 / 27. Aralık 30. Erişim Ekim 30, 2026. https://avimbulten.org/public/tr/Analiz/ISTIKRARSIZLASTIRMA-VE-YENIDEN-ISTIKRAR-YARATMA-DONGUSU-BALKAN-DEMOKRASILERI-UZERINDEKI-ETKILERI

Süleyman Nazif Sok. No: 12/B Daire 3-4 06550 Çankaya-ANKARA / TÜRKİYE
Tel: +90 (312) 438 50 23-24 • **Fax**: +90 (312) 438 50 26
@avimorgtr
https://www.facebook.com/avrasyaincelemelerimerkezi
E-Posta: info@avim.org.tr
http://avim.org.tr

© 2009-2025 Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM) Tüm Hakları Saklıdır